

28

1739, 26.

PROCANCELLARIVS
CAROLVS OTTO RECHENBERG

SOLEMNIA

INAVGVRALIA

CANDIDATI NOBILISSIMI

IO. WENDELINI NEVHAVS

DIE XXIV. SEPTEMBR.

CELEBRANDA

INDICIT.

*Singularia quaedam de secundarum
nuptiarum poenis.*

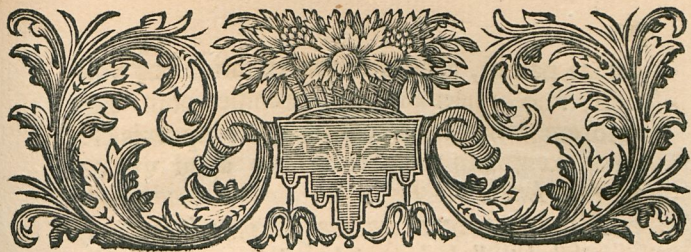
CAROLUS OTTO REICHERBERG

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and appears to be a formal document or letter.

nc.
cul

Licitae semper fuerunt, sed parum laudabiles, atque honestae secundae nuptiae. Auersabantur eas Graeci. Non adeo magnifice de illis sentiebant Carthaginenses. Aegyptii abhorrebant ab istis. Romanis scaeu omnis et infaustum connubium, teste APVLEIO *Apol. II. p. 543.* videbantur, quod luculenter probat IO. GOTTLIEB HEINECCIUS in *Comment. ad Leg. Iul. et Pap. Popp. Lib. II. C. XVI. p. 297. seqq.* Sed aliae aliis gentibus fuerunt rationes, ob quas tam sinistram de secundis nuptiis opinionem fouebant. Quaedam enim, ob singularem sibi effictae religionis opinionem, aliae ob imaginariam honestatem, nonnullae ob continentiae et vitae asceticae studium, quo inprimis nimium delectabantur primitiuae ec-
A 2 clesiae

IV

clesiae patres, aliae denique ex rationibus politicis, imo quaedam ob intempestiuum erga priorem coniugem amorem, cuius inprimis elegans exemplum praebet DIDO apud VIRGILIVM *Aeneid. L. IV. v. 25.*

Ille meos primus, qui me sibi iunxit amores

Abstulit, ille habeat solus seruetque sepulcro
 abhorruerunt a nouis nuptiis, seque perpetuae consecrarunt viduitati. Nec multum refragabor SIM. PETR. GASSERI in *Praelectionib. ad Codicem p. 156. seqq.* opinioni, qui gentes, et praecipue Quirites non tam improbasse secundas, post prioris coniugis mortem, nuptias, v. IAC. CVRTIVS ἐπιμαζών *L. III. C. IX. in Thesauro Iuris Romani T. V. p. 198. 199. et Nou. II. C. III. Nouell. XXII. Praef. verb. licebat patribus et matribus et ad plures venire nuptias*, sed illa, quae post diuortia contraxerunt noua matrimonia, existimat. Eo enim Romae peruenerat effusa diuertendi licentia, vt *non tam consulum, quam maritorum, numero annos computarent feminae.* SENECA *de benef. L. III. C. XVI.* Quod si quis praeterea in animum revocauerit, quam leues et friuolae, etiam Christianorum Imperatorum temporibus, fuerint diuortiorum causae *Nou. CXVII. C. VIII. IX. XII.* facile in eam concedet sententiam, petulantem animi leuitatem, repudiatis prioribus coniugibus nos

VOS

V
vos sibi quaerendi lecti genialis focios primam
haud dubie occasionem dedisse legislatoribus va-
rias proponendi poenas in illos, qui omni abiecto
pudore et eiurata omni verecundia non tam so-
boli procreandae, quam libidini explendae tam
proterue nequiterque studebant: Cuius sanctio-
nis causas in *Nov. CXVII. C. VIII. §. 2. et*
C. IX. §. 5. mihi reperisse videor. Princeps ve-
ro latorum contra secundas nuptias constitutio-
num causa fauor liberorum prioris matrimonii
fuit, vt bona paterna scilicet illis conseruarentur.
Non, enim, per has leges puniuntur parentes
binubi, sed saltem lucrari prohibentur, adeo, vt
non possim non subscribere VLRICI HVBERI
in *Praelect. ad Digesta p. 188.* sententiae, qui
has, quas IVSTINIANVS *Nov. II. c. 2. §. 1. et*
C. 3. sed improprie, vocat, poenas secundarum
nuptiarum, beneficia liberorum prioris matrimo-
nii introducta rectissime appellat; quum rei lici-
tae proprie nulla sit poena, et legislatores eapro-
pter has tulerint sanctiones, ne prioris tori libe-
ri spoliarentur bonis, et ad summam redacti men-
dicitatem, et sibi, et reipublicae essent oneri.
Certe illa prioris matrimonii beneficia, matu-
re in Romana republica obtinuerunt. Iam LI-
BANI, nobilis Sophistae aetate lege cautum
fuit, vt mater alteri fociata marito ab omni li-
berorum ex anteriori matrimonio susceptorum

VI

excluderetur haereditate, illaque ad avum maternum devolueretur. Memorabilis et maxime insignis est LIBANII locus, quem ex epistola in MSS. Regio ad IVLIANVM anno 371. nobis conseruauit solertissimus priscarum legum interpretas IACOBVS GOTHOFREDVS in *Comment. ad Codicem Theodosianum T. I. p. 284. 285. edit. Lugdunensis d. a. 1668. et p. 326. edit. Lipsiensis d. a. 1736.* et quem veteris iuris nobilissimam particulam illustrantem et vulgo neglectum integrum huc transcribere operae pretium ducō. Γαμῆ γυνῆκα Μακεδόνιος ἢ παιδίον ἦν ἐκ προτέρων γάμων: τὸ δὲ ὄχεται. Εὐλόμεθα δὴ κληρονόμων ἀντὶ τῆ πάππης τῶν τῆ παιδὶς, γενέσθαι τὴν τῆ παιδὶς μητέρα, πειδομένους γε τῆ πάππης χηρῆσασθαι Φιλοτιμία, καὶ τὸν μὲν ΝΟΜΟΝ ἀφιέντος, πρὸς δὲ τὸν ἔπαινον Εὐλέποντος. Σὺν τοίνον ὁ ἀθλος πείσασαι τὸν ἀνθρώπον ὅτι μείζον κέρδος μὴ λαβεῖν τὰ τοιαῦτα, ἢ λαβεῖν ἔσῃ δὲ ἀμφοτέρωθεν πιθανὸς ἔπτε τῆ δύνασθαι λέγειν, καὶ τῆ σχήματος τῆς ἀρχῆς. ἀπὸ δὲ τὸν πρεσβύτην εὐφημία τε χαίρειν, καὶ σκοπεῖν εἶχ ὅτι κλησεται μᾶλλον ἢ ὅτι ἀνέσεται: μὴ τοίνον ὀνήθης καὶ καλέσασαι καὶ διαλεχθῆναι καὶ κατασκευάσασαι πράξιν Φιλανθρωπότερον ΝΟΜΟΥ. μοχ πῶρῳ τὲ γὰρ ἀισχύνης εἰ τῆ τεκῆση μὴ χηρμάτων, τῷ πατρὶ δὲ ἐκείνης αἴτιος γένειο δόξης,
i. e.

i. e. Ducit Macedonius uxorem, cui prioribus ex nuptiis filiulus erat, is vero mortuus est; bonorum autem pueri haeredem matrem aui loco fieri volumus persuaso auo liberalitate uti et omissa LEGE ad laudem respicere. Tuus proinde labor est homini persuadere, eiusmodi res non accipere, maius ius lucrum esse, quam eas accipere, utrinque autem ad persuadendum eris idoneus, tum ob dicendi facultatem, tum ob imperii vim. Audio vero senem et gloria gaudere, et considerare, non tam quid quantumue acquirat, quam quomodo audiet. Non itaque pigebit te, et vocare, et colloqui, et disponere actionem Lege humaniorem, mox: porro enim procul abest, si diuitiarum quidem matri, illius vero patri gloriae auctor fueris. Longius progressi sunt Imperatores GRATIANVS VALENTINIANVS, THEODOSIVS, HONORIVS, LEO et ANTHEMIVS, ZENO et IVSTINIANVS, qui certas constituerunt regiones, quas egredi nefas erat parentibus binubis, et liberorum prioris matrimonii rebus, rationibus securitati denique egregie, atque sapienter consuluerunt. Primo digami amittunt proprietatem rerum omnium a defuncto coniuge acceptarum, hancque liberis prioris matrimonii relinquere tenentur. l. 3. et 5. C. de sec. nupt. Tum secundis nuptiis inquinati haereditatem liberorum prioris matrimonii in se deriuatam caeteris liberis inte-

VIII

integram, retento saltem ad dies vitae usufructu feruare debent, nec vltima voluntate, nec alia quacumque alienatione imminuere possunt. *l. 3. §. 1. C. de sec. nupt. Nou. XXII. C. XXIII. et XXXII.* Post matri binubae tutela, et educatio liberorum adimitur. *Auth. Sacram. C. quando mulier tutel. offic. l. 1. C. vbi pupillus educari Nou. XXII. C. XXXVIII. XL.* Amittit illa bona sub conditione viduitatis relicta *Nou. XXII. C. XLIV.* Non habet ius reuocandi donationes liberis prioris matrimonii factas ob ingratitude- nem *l. 7. C. de reuoc. donat. nisi sit maxima Auth. Quod mater. C. de reuoc. donat. Nou. XXII. C. III.* Non plus de suo donare relinquereque pot- est nouo coniugi, quam vni ex liberis prioris matrimonii, cui minimum obuenerit *l. 6. C. de sec. nupt. Nou. XXII. C. XXV.* Admittitur con- tra matrem binubam restitutio in integrum *Nou. CLV.* quae alioquin liberis contra parentes in *l. 2. C. qui et aduers. quos in integrum,* denegatur. Amittit quoque mater binuba iura prioris mari- ti *a. l. 12. pr. de senat.* Praeterea testatoris ar- bitrio permiserunt, haeredi vel legatorio interdi- cere secundas non primas nuptias, *Nou. XXII. C. XLIV. XLIV.* Denique pater, qui ad se- cunda vota transit, filio proprio legatum sub die vel coditione soluere iussus cautionem legatorum seruandorum causa, a qua alias immunis est, prae- stare

stare cogitur. *Nou. XXII. C. XLI.* sunt, qui existimant, tolli has poenas, quas leges irrogarunt secundo nubentibus liberorum in secundas nuptias consensu. Strenue hanc opinionem defendunt GAILIVS *L. II. obs. XCVIII. n. 19.* FABER in *Codice L. V. Tit. V. Def. V.* BRVNNEMANNVS in *Comm. ad l. 3. C. de sec. nupt. §. 15. et 16. p. 554. et 555.* MAEVIUS in *Comm. ad Ius Lubecense P. II. Art. XXVIII. §. 17. p. 485.* et complures alii. Sed profecto lepide ac praeter rationem. Repugnat enim haec sententia apertae analogiae iuris, et ad exemplum pessima est, quum debitam liberorum erga parentes reuerentiam tollat, et liberis improbum, de actionibus parentum pro lubitu statuendi, arbitrium, quod tamen leges vehementer detestantur, relinquat. Patrocinator sententiae nostrae IVSTINIANVS in *Nou. XXII. C. XXIV. Erubescit lex castigatores filios genitoribus statuere*, aut, vt IOH. FRID. HOMBERGK ZV VACH in sua *Nouellarum Versione p. 267.* IVSTINIANI mentem eleganter exprimit: *Pudet legem parentibus liberos praeficere magistros.* Consentit nobiscum VLRICVS HVBERVS in *Praelect. ad Dig. ad Tit. de sec. nuptiis §. II. p. 162. et* AVG. LEYSERVS *Meditat. ad. Pand. Spec. CCC. Med. XII.* Mutauit postea aliquatenus tristes et seueras has de secundis nuptiis sanctiones in *Novell. XXII. C. XLVI.* et vniuersum illud de successione matrum binubarum in bonis

B

filio-

X

filiorum ius ad bina capita reuocauit Iustinianus. Aut enim liberi prioris matrimonii vltimam voluntatem condunt, aut non. Si igitur testamentum fecit filius, et matri vel vniuersam haereditatem vel partem eius aliquam reliquit, redit illa ad ipsam et secundum proprietatem et secundum vsum. §. 1. Si autem intestatus decesserit filius, tunc discrimen facit inter ius illud, quod defuncto intuitu donationis propter nuptias competiit, et inter caetera quae reliquit bona. Quod priorem casum attinet, confirmat LEONIS et ANTHEMII constitutionem in l. 6. C. de sec. nupt. obuiam. De altero casu sic disponit in §. 2. *Haec dicimus in rebus, quae extra nuptialem donationem sunt. Quae enim in illis sancita sunt a nobis et a LEONE diuae memoriae constitutione integra conseruamus, in quibus solum mater habeat vsu fructum.* De caeteris rebus in haereditate filii inuentis §. 3. edicit: *Sed in aliis rebus haec sancimus et deinceps ipsi tradimus quaecumque post nuptialem donationem sunt a patre venientia in filio, aut ex aliis causis tam ex testamento, quam ab intestato successione aliorum omnium, quae de successione dicta sunt parentum in filiis, aut filiorum in parentibus intactis manentibus.* Caeterum vult, vt hoc in iuris articulo, nisi quae expresse mutata sunt ab illo pareatur generalibus Constitutionibus et singillatim legi in principio Capitis huius allegatae ad HERMOGENEM XVII. Kal. Aprilis scriptae, hoc est

-ouel-

Novellae Constitutioni secundae. Non possum igitur non mirari praecipuos et prope omnes doctrinae Iuris systematicae ac compendiariae interpretes in hoc grauiter lapsos esse, quod sine discrimine solerter a IVSTINIANO *cit. Nou. habito*, in omnibus iis, quae mater binuba ex successione liberorum prioris matrimonii accepit, vsumfructum saltem ipsi attribuerint, BERGER *Oecon. Juris L.I. T.3. §.8. n.1.* STRVV. *Jurispr. For. L.II. t.30. §.7.* MENCKE *Th. et Pr. ad t. de rit. nupt. §.15.* MEVIUS *ad Jus Lubec. P. II. tit. 2. art. 38. n. 27.* SC. GENTILIS *et sec. nupt. c. 9. §. 50.* OTTO TABOR. *Dec. an Conf. n. 142. n. 42.* SVRDVS *Conf. 169. n. 63.* AVG. BARBOS. *Theaur. Cap. de Nupt. sec. n. 4.6. nec ad §. 3. subsequentem C. XLVI. cit. Nou.* oculos animumque attulerint. Ius Canonicum confirmauit iuris ciuilibus decreta in notabili *c. 67. X. de app. conf. MEVIUM in Comm. ad Jus Lubec. P. II. Art. XXVIII. n. 3. p. 476.* Id addendum est, in illis terris, in quibus suus adhuc prisco iuri Saxonico constat honos, exulare plane harum constitutionum vsum. Neque, enim haec facile conciliari potuerunt cum *Spec. Sax. L. I. art. XX. et L. III. art. 76.* Quapropter CARPZOVIVS *P. II. Concl. XLIII. Def. XVII.* BERLICHIVS *P. III. Concl. XXIX. n. 46.* et BERGERVS *in Oeconomia iuris L. I. Tit. III. §. 8. p. 107.* harum constitutionum vsum plane negant, LEYSERVS *in Med. ad Pand. Spec. CCC. Med. III.* Et quoad Saxoniam Electoralem et illas terras quae iure prouinciali Saxonico

reguntur res extra omnem controuersiae aleam posita est. At extra Saxoniam, et in illis locis, qui nuntium miserunt priscis iuribus Saxonis, secundum titulum *Cod. de sec. nupt. et Nouellam XXII.* rectissime iudicatur. Nec desunt regiones in quibus veteres illae Romanae de secundis nuptiis constitutiones adhuc auctoritatem habent. In Suecia harum legum nostra etiam aetate constantissimus usus est, uti patet ex Legum prouincialium Sueciae regnia CAROLO IX. confirmatarum et a. 1608. publicatarum *Tit. II. C. XVI. et XVII. editionis Loccenianae Londini Scanorum 1675.* euulgatae *p. 55. et 56.* et mandato GVSTAVI ADOLPHI 1618. publicato *Tit. II. C. XII. et XIII. edit. Loccenianae Londini Scanorum* procuratae *p. 44. 45.* In Bauaria et ciuitate Imperiali Norimbergensi has constitutiones obseruari docet BRVNEMANNVS ad *L. 10. C. de sec. nupt. n. 7. p. 557.* Francofurtum rigidissima harum legum custos est, teste SICHARDO P. II. *Conf. XXXIII. n. 11. 12. seqq.* Idem confirmat *Psaltz Zweybrückische Lands-Ordn. Tit. 100. §.* Aber die Mutter re. ac Göllichische Ordnung, und von Succession und Erb sub rubr. *Wie Vater und Mutter und andere Eltern ihre Kinder erben, so sich in zweyte Ehe begeben,* et ad vrbs WIMPINAE *Ordin. et Reform. Tit. IX.* prouocat FRIDERICVS SCHRAGIVS in *Diss. de successione parentum binuborum in bona liberorum ex priori matrimonio intestatorum C. III. §. 3.* Singulare quoque est et annotari meretur, quod quum iura beneficiaria communia, alio-

alioquin non inimica sint secundis nuptiis nihilominus iura Porussica feudalia feminam binubam altera feudi parte priuent. Audiamus legislatorem *L. VII. T. IV. §. 2.* Solte sich auch zutragen, daß dieselbe Schwester nach ihrer ersten Ehe sich anderweit verheyrathen würde, uf welchen Fall ihr halbes Guth, nemlich, wenn sie keine Kinder aus der ersten Ehe hat, an ihre Schwester verfiere. Idem luculentius dicitur in *constitutione ALBERTINA d. a. 1540. §. 10.* Im Fall einer Erb Tochter ihr Mann ohne Erben verstürbe, solle sie, wo sie sich weiter nicht verheyrathet im Lehn-Guth, so lang sie lebet, gelassen werden. Wenn sie sich aber weiter verheyrathen soll, so sollte ihr die Helffte des Lehen-Guths, so sie zum Mann gebracht, erblich übergeben, und die andere Helffte dahin das Magdeburgische Priuilegium weisen, kommen. IO. PETR. DE LVDEWIG in *Dissert. Iuris Feudal. Boruss. atque Comm. Differ. XXXI. in opuscul. Miscell. T. I. p. 779* sed quum vnice in fauorem liberorum prioris matrimonii introductae receptaeque sint hae legum ciuiliū sanctiones, facile ratio reddi poterit, cur cessent secundarum nuptiarum poenae, quando vel liberi prioris matrimonii non extant *l. 3. C. de sec. nupt. Nou. XXII. C. XXII. XXVI.* vel coniux defunctus superstiti has poenas remiserit Remittere autem posse testatorem hasce poenas coniugi expresse edixit in *Nou. XXII. C. XII.* IVSTINIANVS, vt mirum sit, esse inter iuris inter-

XIV

pretes aliquos, qui de hoc dubitent. Nobis sufficit hac occasione singularia quaedam de secundarum nuptiarum poenis ad restituendum §. 2. et 3. C. XLVI. *Nou.* XXII. attulisse, et populares errores, qui hanc doctrinam inuaserunt, ex iurisprudentia eiecisse. Plura addere non licet: vindicat enim sibi, quod superest chartae et temporis *Clarissimus Candidatus*

IO. WENDELINVS NEVHAVS,

Lipsiae huius saeculi anno decimo tertio natus Patre *Dn. Christiano Neubaustio* Mercatore, et Matre *Ioanna Elisabetha B. Job. Wendelini Voelckeri*, itidem Mercatoris florentissimi filia. Primam aetatem partim sub priuata praeceptorum institutione, partim in schola Nicolaitana bonis literis consecrauit, multumque praeterea debere se Viro Summe Reuerendo *D. Carolo Gottlob Hoffmanno*, iam designato in Academia Wittenbergensi Theologiae Professore, gratus profitetur, quo duce in humanitatis studiis per biennium usus est. Albo Academico A. 1730. a Rectore tum temporis Academiae, *Dn. D. C. G. Gaertnero*, inscriptus est, eodem anno in Academiam, quae Harderouici in Geldria floret missus Philosophiam apud *Cornelium Houtenium*, Philosophiae Professore publicum audiuit, humanioresque literas apud *Cl. Struchmeyerum* Eloquentiae et Graecae Linguae Professore ulterius excoluit. Iura docentem audiuit

diuit *F. W. Pagenstecherum*, Antecess. Iur. sed
 inprimis *Gottfr. Mascouii*, Icti, tum in Harde-
 rouicensi, nunc in Goettingensi Academia Pro-
 fessoris fidem atque beneuolentiam depraedicat,
 quem per quatuor annos et Praeceptorem fide-
 lissimum et hospitem humanissimum expertus
 est. Sub eius Praesidio etiam an. M DCC XXXIII.
Dissertationem de Constituto Possessorio publi-
 ce proposuit. Exacto apud Harderouicenses
 quadriennio antequam in patriam reuerteretur,
 peregrinationem per reliquas foederati Belgii
 prouincias instituit, atque in Academiis praeser-
 tim Clarissimos fama et eruditione viros saluta-
 re, atque ex illorum colloquiis proficere studuit.
*Cl. Schultingio, Westenbergio, Vitriario, et Pe-
 Burmanno* Ultraiecti, *Eberh. Ottoni*, et *Voordae*
 Amstelodami, *Siebenio* et *Dorwillio*, nec non
Verburgio innotuisse, inter suauissimos eius pe-
 regrinationis fructus reputat. In Angliam de-
 inde profectus Oxoniensem inprimis, et Canta-
 brigiensem Academiam perlustrauit. Denique
 per Belgium Hispanicum in Germaniam reuer-
 sus, cum patrias Musas reuississet, *Dn. D. Jo.
 Jacobum Mascouium*, Consiliarium aulicum
 quem semper velut alterum Parentem coluit, au-
 ctorem ac moderatorem studiorum suorum ha-
 buit, ipsumque Historiam, Ius Publicum, Cano-
 nicum, et Feudale tradentem sedulo audiuit.
 Apud *Dn. D. Andream Florentem Riinum*,
 colle-

noib

XVI

collegio in quo Theses Iuris controuersi selectae priuatis disputationibus ventilantur, vt et collegio repetitorio Pandectarum interfuit. *Dn. D. Hommelium* Professore, et Ordinis Iuridici Affectorem in forensi disciplina ducem sibi selegit. Atque interea ab Amplissimo Ciuitatis senatu, in Album Notariorum relatus, tam in priuatis in Iure repetitionibus, quam tractandis aliorum negotiis periculum aliquod fecit. Nunc studiis suis praecipuum a nostro ordine testimonium petiit, ad vtrumque examen admissus expectationem nostram impleuit. Proxima mercurii die *l. 4. C. de Solut. et Liberat.* publice explicabit, die vero XXIV. Sept. exercitationem inauguralem ad *L. Petilliam de Obaeratis Debitoribus* sine praeside defendet. Hac finita Vir Consultissimus et Excellentissimus IOANNES FRIDERIGVS HOEKNER, *Jur. Nat. et Gent. Professor, Facultatis nostrae Adfessor et Cur. Suprem. Prou. vt et Consistorii Lipsiensis aduocatus*, ex decreto Ordinis nostri Promotor a me rite constitutus, Doctoris vtriusque iuris dignitatem ei tribuet. Quem actum, vt RECTOR MAGNIFICVS, COMITES ILLUSTRISSIMI, PATRES, PROCERES et CIVES Academiae nostrae praesentia sua exornare dignentur, ea qua par est, obseruantia et humanitate rogo et contendo P. P. Lips. Dominic. XVII. post F. Trinitatis.

An. MDCCCXXXIX.

EX OFFICINA LANGENHEMIANA.

ULB Halle

3

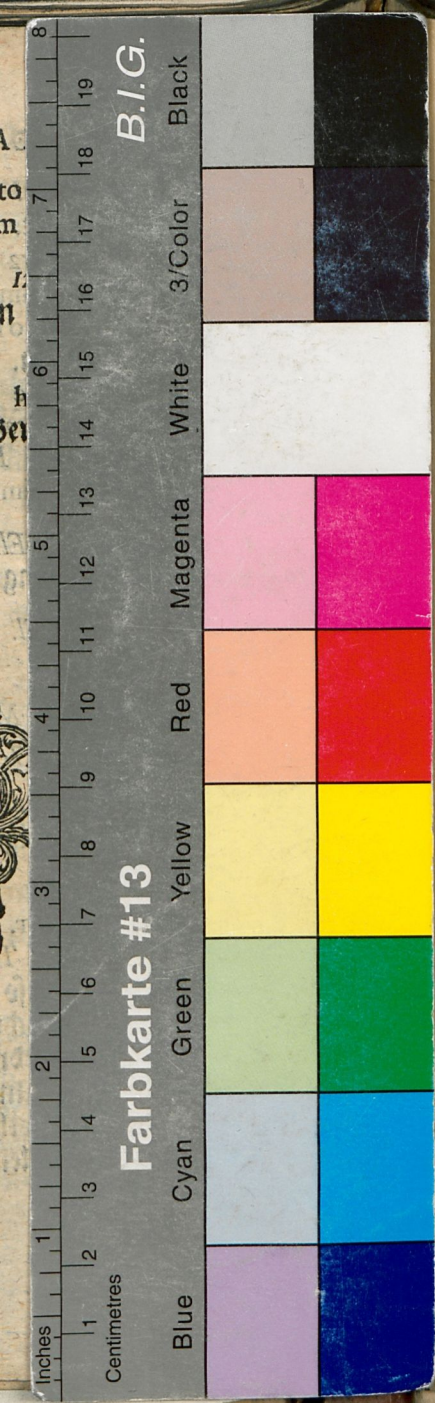
003 898 946

Sb.

1739, 26. 2

PROCANCELLARIVS
CAROLVS OTTO RECHENBERG

SOLEMNIA

INAVGVRALIA

CANDIDATI NOBILISSIMI

IO. WENDELINI NEVHAVS

DIE XXIV. SEPTEMBR.

CELEBRANDA

INDICIT.

*Singularia quaedam de secundarum
nuptiarum poenit.*